

190
9
804

VII

3

9
804

neeku Partija. Latwijas
ratija.

aschi saweenojatees!

A. Kollontai.

Kas ir tee,

kam wajag karu?

Tulk. E. Efferts.

Aluksnē, 1917. g.

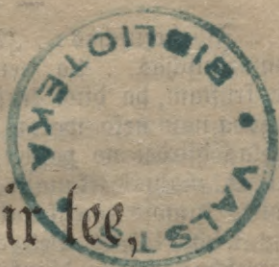
Maleenas organizācijas isdevums.

Part. 59

Latv. PSR Valsts Bibliotēka
Inv. 55-28-117

0209046524

Kas ir tee, kam vajag karu?

„Waronis.“

Karšči wehl nāw beidsees, bet wiša pāsaule jau kroptu pilna. Kur ween skatees, wišur kropli: beš rokam, beš kašjam, neredšigi, kurlī, iškemoti . . . Zil jaunus, sparigus un spēka pilnus redšejam tos aisejam uš ašinaino pāsaules slaktinū! Wiša dšihwe wehl bija teem preekšā. Bet jau pehz dāšceem mehnescheem, nedekam, warbuht pat dāšcam deenam wed winus atpakaš uš lašaretem pušdšihwus, šakroptotus . . .

Das nekāš, par to wini ir „waroni“ — šaka tee, kas šakuhrušči šcho pāsaules karu. Kas dšer tantu pret tantu, weenas walšts štrahdneekus pret winu brahkeem, otras walšts štrahdneekem. Par to jau ar krusu ir ispeluijušehi! Staigās tagad ar balwu pee krusim! Un gods buhs leelu leelais!

Bet dšihwē redšam pawišam ko zitu. Atgreeschās „waronis“ šawā dšimtenē šawā pagastā jeb šawā pilsehtā un grūhti tam wairs šawam azim tizet: „goda“ un preeku weetā šagaida to jauni širdehsti, mokas un wilschanas. Uš lauķeem — posts un bads. Wihreeschi aišdšihiti karā, lopi atnemti . . . Modolki jamakšā ar uswiju, bet darba štrahdataju nāw. Seeweetes nokalpinatas lihds pehdejam. Nowahjejušchās.

Šbadojušchās . . . Besmeega naktis ar ašaram nomozjušchās . . . Pa zecmeem flejo kropolee waroni. Pa frujtam, pa diwi frusteem katram. Bet no wiša ta goda naw nekā wairak, ka tiš pahrmetumi, kuras nahšas dširdet no pašču gimenes: par leešehdi eš palizis, mahjšas tiš maiši ziteem apehd. Šagad šatrs maišes kumosš eerehšinatš!

Naw labakš Deews ari tam „waronim“, kas atgreeschās us šawu dšimtenes pilšehtu. Wišš jau war buht, ka to šagaida „ar godu“; nobirdina mahte šahdu ašaru aiš šahpem un aiš preeka: tatšču winas azuraušs wehl dšihws palizis, winas tunšchām mahtes azim tatšču wehl bijis lemts to škatit waigu waigā. Preezajas šeewa . . . Birno, otro deemu wehl apeetas ar wianu, ka ar dahrgu atuahzeju. Bet pehž tam . . .

Naw darba zilwešam ne laiša, ne walas krašmetees ar kropsli. Katram jawas darišchanas, jawas ruhpes. Bes tam ari laiši gruhti. Dšihwes dahrdšiba paleeš jo deenas jo šchamunigala. Karšch! . . . Behrni šlimo.— karšch newar buht beš lipigām šlimibam, epidemijam. Šeewai waj pušču jawlešchās, jabeidias waj nošt. Šastrahda i par šemi, i par maišes deweju. Bet kur tad warona „pensija“?

Waj wina naw leešš atšpaidš? . . . Šabi, ja peetiks ar wianu to eegahdat šahbaku preešch kropa nenoneuntās šahjšas!

Dšizeereem, kropoleem generāteem—teem, šaprotams, pabalšis jadabū „pehž tišjinas augštuuta“, bet kas behdās par weentahrešču šaldatu—bijušču štrahdneeku, šemneeku jeb amatneeku? Kas par wianu ruhpešees? Walšš par noteizejeem naw wehl ne štrahdneeki, nedš šihšemneeki, bet gan muišchneeki, šabrikanti, kungi un šaimneeki. Walšš kaše naw wišš to „waronu šaldatu“ širā, šuri šimteem, tuhštošcheem un miljoneem miršt šara laukos, bet gan to pašču kungu—muišchneeku, šabrikantu—rošā.

No šahkuma, šamehr wišš wehl dšihwā atminā, šamehr frontē dun leelgabali, „waronus šaldatus“,

wehl tura prahtâ Winu pabalstam seedo grafchus gan daschadas beedribas, gan kuratorijas, gan „sarfance frusti“. Bet paces weens gadinisch, otrs gadinisch. Sahkees atkal „meerigi“ laiki. Sahks laudis atkal djihwot seno praktisko un sikhlo ruhpu pilno djihwu. Kas tad notifs ar „waroneem“?

Kropolee palkawneeki un generaki wijinasees jawos automobikos; wini, kara eedami, ir ari par sewi paruhpejuschees: bagatibu saraufts teem papilnam un labatas teem peespihlatas ar saldatu pabalsteem. Bet ko daris sakropkotee saldati waroni, ar schwadsofcheem krussteem pee krushtim? Kahos buhs wimu listenis?—Waj teescham eet pee basuizas fleegschma konfuret ar ubageem? . . . Ruhgtin ruhgts buhs tehwijas glahbeja—warona listenis; neredses tas ne preefa, ne teijnibas kaut ari tam buhtu waj deimit krushti pee krushtim peefahrti . . . Neesahpejees muischneeku, fabrikantu, un zitu kungu sirds par kropoleem . . . Kas wineem par daku? Das naw paschu zilweks, kas zeesch; tas naw paschu zilweks kas maldas pa pajanli un nolahd jawu listeni! . . . Das tatschu naw no „kungu fahrtas“! Das ir weenfahrtichs darba ruhkis! Bet „darba ruhkis“, strahdneeks, bessiemneeks, preeksch tam tatschu ir nahzis pasaulê, lai kalpotu „kungeem“, lai leetu par wineem afinis un galu galâ lai par wisu to—nomirtu badâ kaut fur sehtmalê. Dâ wina weenigâ alga . . .

Kamehr pati tauta neuistahfees par „waroneem“, kamehr tauta nebuhs nehmuft warn jawas rokâs, kamehr walsts kase nebuhs paschas tautas fina—kropoleem waroneem naw ko domat par labaku djihwu

Par ko kahwatees?

Pajautajat furam latram kreemu waj wahzu saldatam: par ko wini ir kahwuschees? Par ko wini ir islehjuschi jawu braktu—zitu semju strahdneeku un semneeku afinis? Par ko wini ir kropkojuschi laudis?

Wini newarès pasazit. Newarès pasazit un klujès—
tapehž, ka paschi to labi nešin.

Sirahdijees, kà, ne ihsti serbus wini ir gabjušchi
aistahwet, uedi ari wahzeešchi brukušchi wiršü
Kreewijai. Par semi jahks runat. No jahkuma
kreewu semneeki—saldati domajušchi sawa prahta:

„ejam atnemt wahzeetim semi.“

Bet drihž ween atprotàs ari wini, ka seme te
nekriht jwara. Bet kas tad? Netti kahds šaprot un
apšwer to Newar teikt, ka kreewu saldats ween eet
fautees, nešinadams nemas kara zehlonus; ka winšch
ween kauj, dur, fropto laudis, nemas lahga neši-
nadams, tapehž to dara. Glušchi tarat nešin kara
pateefoš zehlonus ari wahžu, angtu,
frantšchu saldati. Prajat sam gribat: weeni dos
tahdu atbildi, otri atkal zitadu.

Wahžu tautai teef šahštits: „Kreewija bruhf
munš wiršü. Kreewijas kasali nahf uf Berlini.
Munš wajag, aistahwet sawu tehwižu. Bet lihds ar
to lai ejam atšwabinat Kreewiju no birokratijas
šchnaugam un zara kalpu warmahžibam un nelikn
mibam. Lai ejam frišt par kreewu tautas „brihwib-
bu“! Kreewu tauta pati ir nešpehžiga; wina newar
tikt gala ar šawcem „eekšchejeem cenaidneekcem“,
ar pehrfameem ministreem un mantfahrižeem apšpee-
dejeem—muischneekcem. Kas ir, cešim winai palih-
gà! Atbrihwosim kreewu tautai žekü, lai ta waretu
šeebildit sawu gribu, ceguhthu žilweka teešibas un
brihwibu“!

Dik škaišti dšeed wahžu tautai winas keifars
ar sawu šchtabu, wahžu muischneeki un šabrikanti.
Tauta neteef škaidribà un peenem to par pilnu.
Kapitalištü awišes miljonu un atkal miljonu
šahrt' melšch melus par karu; waldiba ee-
wed kara zensuru un nekauj drufat ne-
weenu pateefu wahrdü, bet freetnakoš
širahdneeku šchfiras draugus met žetumà. Tauta teef

apnukkota tapat ka tika apnukkoti kreemu saldati, peestahstot teem pilnu galwu, ka us Galiziju tee teefot juhtiti pehz „femes“ . . .

Franzija waldiba, generati, ministri, fabrikanti un bankeeri ir atraduschi preefich eestahstijehanas tautai zitus kara „zehlonus“. Egot peenahzis laiks atnemt no wahzeescheem atpakal Elfasu un Lotaringiju, kuras wini ehot Franzijai atnehmuschi 1870 g. „Slawenias republiikäs Franzijas pilsonil“ . . .
„Zuhs dsihwojat brihwä walsti, juhs efat eegunwischi wisas politifikas teefibas. Bet blakus jumš, kaiminu Wahzija tauta imol jem keisara juhga! Kas ir eefim glahbt wahzu tautu! Ahtral karot nemitefimees, kamehr nebuhsim isdjinuschi keisarn no Wahzijas un uizehluſchi wahzeescheem republiku!“

Un noipreeſch labdsimtigä Franzija „atwabinat“ wahzu tautu un nogahdat pee malas keisaru.

Labi, kas labi! Kur gan ir tahda tauta, kurai wajadsetu keisarns un zarus! Domehr, paraugatees ween, kas par sawadu leetu: kamehr dsihwoja wehl tautas meera, keisars ar zaru bij leelu leele draugi un branfaja weens pee otra weesos. Daschadu semju kapitalisti „strahdaja“ kopä roku rokä; kopä eerihkoja fabrikas un ussahka tirsneeziabas kompanijas, kopä laupija Asijas un Afrikas kolonijas; kopä eedsihwojas leeläs bagatibäs, leelgabalus un brunu fugus buhwedami. Un peepeſchi ſcho daschado semju walditajus un kapitalistus buhtu pahrnehmusi dischenzehla dſina: wadſi, eefim „atwabinat“ kaiminu semil kas ir, eefim pee kaimineem, aplaimosim winus ar teefibam, taiſnibu un labkrahjibu!

Wiſi ir zekä: wahzeeschi steidsas glahbt kreewiju no zara warnahzibas, bet franzuschi—atwabinat wahzeeschus no keisara waras . . .

Domehr, ja paſkatamees tuwak, ko eeraugam? Kamehr teef kleeqts par kaiminu „a t i w a b i n a ſ c h a n u“, paſchu mahjas kapitalisti

wisnefaunigakâ kahrtâ eedihwojâs uf kara rehina, eerauj uf armijas pastellejumeem pa 2 rub. uf katra rubla; bet ſchee pastellejumi ir ſimteem un tuhſtoſcheem miljonu rublu leeli. Un no otras puſes—ſunttuhſtoſchi un miljoni to paſchu pilſonu, par kureem ſirds tik peepeſchi eeſchehlojuſes „leelajâm walſtim“ noſehj ar ſaweem kauleem i paſchu, i ſweſchas ſemes. Waj teeſcham pee kara iſzelſchanas ir bijuſi winiga dſina pehz tautu aſſwabinaſchanas? Kaſ gan wairs tižes lahdam tenkam?

Wemjam wehl lahdu peemebru. Anglija tilai taundeht weeneſot eejaufuſes kara, lai no weenas puſes netautu pahri darit. Belgijai, bet no otras puſes, lai ſa-laustu un imihzinatu Wahzijas „karoſchanas garu“—militariſmu. Za taſ wahrdoſ. Bet to parahda darboſ Anglijas waldiba? Birnfahrt, Anglija, fur ween waredama, laupa noſt Wahzijai kolonijas un ſemes gabalus. Un pats par ſewi ſaprotamis, ka Anglijas waldiba i nedoma apjautatees un praht ſcho koloniju un ſemju eedihwotajeem: waj wini grib palikt apakſch Wahzijas jeb muhju waldibas? Bai Belgija, fur Belgija; ſamehr laits, wajag ſaraust ſew zitas ſemes un tautas Kamdeht taſ atitaht Wahzijai?!

Zas pats Deews ar to zihnu pret „karoſchanas kahri“. Depatiht Anglijai ne azu gala „Wahzijas karoſchanas kahre“, lamâ wina pruhſchus un ir ſaſchutniſi par to, ka Wahzija ſawoſ pilſonos ir noſahwuſi dſianu pehz brihwibas, ka wina laudis ir pahrwehrtuſi par iſdrejetu, paklauſigu baru!—Kritiku newar ſaukt; par ſaudſigu. Daudj winâ ir pateeſibas. Bet tomehr, redſam atkal: wahrdoſ ir pawijam kaſ zits, neka darboſ. Pateeſibâ, lai gan Anglijas waldiba lamâ „wahzu pruhſchus“ tomehr mahzas no wineem fur tik war un eewed ari ſawâs mahjâs „wahzu karoſchanas garu“. Zau no kara ſahkuma Anglija noriſinâs zihna ſtarp tautu un waldibu: Anglijas waldiba bij noſpreeduſi

ari jawās mahjās eewest to pašchu „karojchanus garu“ kura deht teizās ejam us Wahziju ar karu; no kara jahuma jau Anglijas waldiba puhlejas eewest obligatorisku (peespeestu) kara klaušibu, lihds-šchinejā algotā, brihwprahtigā karašpehta weetā.

Peħz ilgās pretošchanās no strahdneeku pušes, angļu bagatneekem — laupitajeem ir isdewees tomehr panahť jawu: wineem ir isdewees eewest obligatorisku kara klaušibu. Domehr, ari peħz tam wehl angļu proletareešchu zihna pret karu naw aprinnuši. Wairak ka 5000 sozialistu ģmot Anglijas zectumos par atteikšchanos peedalitees šchaj ne-jeħdjīgā, pajaules šlaktinā.

Štrahdas atkal, ka teek runati meli un atkal meli: Anglijas waldiba šwešchu ģemi ģribot atšwabinat no „kara leetuwenā“ juħga, bet jawai tautai wina šcho juħgu leek šakla! Bet tas wehl naw wišs. Anglijas waldibai ir tā bijuši pa šobam Wahzijas eekahŗta, ka driħi ween wina ir šakluši eewest, — lihdsīgi zitam walstim, — darbnizās „kara šistemū“, wina ir šakluši mobilisēt štrahdneekuš, nodot winus kara eestahšchu šinā, noliegt wineem štreika brihwibu, jawu interešchu aišstahwešchanas teesibu un ir šakluši tos pahŗwerst par waldibas dšuntzilwekeem . . . Un šchi štrahdneeku „kara werdšiba“ ir eewesta ne tikai Anglijā, bet ari wišās zitās karojošchās walstīs: Franziā, Wahzija, Kreewija. Štrahdā par pliku weħrdimu, pazeet wišadus špaidus un išmeektu, bet ja ar to neeši meera, tad — prom us fronti, ģem „eenaidneeka“ lodem.

Neatlaidīgi un drašchi zihnas Angļu štrahdneeki pret šcho jauno netāišnibu, pret šcho kapitalistu jauno kara ģahjeemu pret štrahdneekem, drošchi un neatlaidīgi zihnas pret jaunam werdšibas šehdem un aišstahw ģawas teesibas.

Tomehr, nepaleef wineem pakaf ari Anglijas waldiba . . . Pahraf eepatifikufes winai Wahzijas eefahrta, pahraf bijufi winai pa joham „pruhfchu karofchanas fahre“!

Un galu galā redsam, ka to pašchu karofchanas leetuvenu, to pašchu „kaunumu“, kura deht wina peefafa kaiminu walstij karu,—to pašchu, kaunumu wina wed ņawās mahjās un noftiprina pee ņewis! . . .

Wahzeefchi ejot kreewu tautu „aihwabinat“, bet pa kara laifu pašchi ņawās mahjās atdod waķu ihņtai zara warmahzibai! . . . Franzuņchi ejot zihnā par wahzeefchu „brihwibu“, bet turpretim preekfch ņawas ņemes wini tikai ņpaidus war iņgudrot un pee tam tahdus ņpaidus, kahdus Franziķa naw ņendeenas redņejuņi.

Wajag tit uņmanigaf pameņt azis uņ wiņu un leeta buhņ ņkaidra: tee zehloni, par fureem grib eeņtaņtit tautai, naw pateņņee kara zehloni; ne tee dņina kara walņti pret walņti, ne tamdeht gaħķa ar karu kaiminifch pret kaiminu. Karam ir pawiņam ziti zehloni, ziti mehrķi un zits pamats.

Kas ir pee kara wainigs.

Daņchņ labņ mehdi ņazit tā: par kara zehloneem mehņ, warbuht, neņinam neķa noteiķta pateiķt, bet weens muuns ir ņkaidrs: mehņ ņinam, kas ir pee kara wainigs! Un wainigo pee kara iņzefņchanas wajag ņodit.

Bet kas tad nu ir tas wainigais?

Papraņat kreewam, wiņņch teiķs: Wahzija! Wahzija pirmā peeteiķa karu, wina ta tad ir kara ņahķeķa. Papraņat wahķeetiķm, wiņņch teiķs: tas naw teeņa! tee ir meli! mehņ, wahķeefchi, karu negribeķam, mehņ, ņil ween wareķam, wiķkam garumā diplomatiķfķas ņarunas. Kreewiķas waldiba pirmā iņņludinaja mobilisacijū. Da tad kara ņahķeķa ir Kreewiķa! . . . Naw teeņa, ķleedi Kreewiķas „ņabeedtee“; mobilisacijas iņņludinajķķana Kreewiķa biķa ka atbilde uņ ultimatumu,—biķ atbilde uņ to peepraņijumu,

kuru Austrijas waldiba aissuhtija Serbijai. Kara jahzeja ir—Austrija.

Bet Austrija rahda us Kreewiju, tapat us Angliju, Kreewijai aissuhtijas. Bet wajag tik palasitees wihas tais dasch daschadas wioletas, baltas, farlanas, silas, pelesas un dieltenas waldibas grahmatas par karu, kuras eewectotas wehstules, telegramas un waldibas „notes“ (preeprafijumi); wajag tik atminetees, ka wihas pehdejos gadu simtenus zaur tagad karojoschas leelwalstis weena otu ir mehginajuhas pahripeht Aihnas, Persijas, Turzijas Afrikas u. z. semju laupischanā,— un wiheem buhs flaidriba weenā jina: jau ilgus mehnechus un gadus pirms kara wihsu semju waldibas ir puhlejischas weena otu apwest ap stuhri: ir wechuschas jawā itarpā diplomatiskas farunas, bet pafusam jau tad gatawojoschas us karu; ir dechwejuschas par „firdsdrangeem“, bet pateesiba iflatra ir zentules tik pehz weena: jo isweizigat peekrahpt zitas walstis. Angli peekrahpt wahzeeschus, wahzeeschi—kreewus, kreewi—auskreeschus. Un flacht wehl pee ta ifweena waldiba krahpt jawu pahchu tantu.

Gadus un atkal gadus gatawojas us karu; miljardus un atkal miljardus no tantas nandas istehre gatawodamees. Us kureeni aissuhtit tantas grafchi wihas kapitalistiskas semes? Waj preefch ifkolam wihas isleeto? Waj preefch flimnizam? Waj preefch strahdneeku apdroshinaschanas? Waj preefch lehreem dshwolkeem nabadsigeem laudim? Waj preefch tihrumu jeb zeku uslaboschanas? Waj preefch wiham dasch daschadam tantas wajadhibam? Kas to dema!

Tantas grafchi aissuhtida un aissuhtit preefch kara isdewnumu segschanas, preefch gatawoschanas us ainnainas tragedijas atrifinaschanu . . .

Walsts kase palika jo deenas jo tufschaka; nodofki un nodewas auga auguma. Wihsu preefch kara wajadhibam! Te nefas netika taupits. Gatawojas us ainnaino zihnu weensihds usihtiai: i kreemu i wahju

i angku, i beſgeefchu waldibas! Bet tagad weena, otra dehwejas ſewi par atſtahtu bahreniti, furai teefot pahri darits!

Tautai, apjinigai darba tautai jau pirms kara bij it labi ſinams, uſ kureeni aiſpluhſt tautas graſchi; bij ſinams, ka nodewas un nodokti teef laſiti zareem un keiſareem, angku un frankſchu kapitaliſteem preeſch loſchmeteju un kara flotes buhweſchanas . . . Bij tautai ari itlabi ſinams, ka pee mums Krewija waj leela puſe no wiſas naudas aiſkeras paſchu „buhwetaju“ kabatas.

Kapeh3 gan lai tagad peepeſchi birhtu aiſmir-juſchees iſtee kara zehlaji un gatawofaji? Kapeh3 lai tagad peepeſchi nahktu prahta tehdas domas, ka pee kara wainigi wahzu ſtrahdneeki un ſenneeki, bet newis ſawu paſchu nederiga un aſiunſka hra waldiba. Tas neeet! Ja jau nu pateeſcham mekle wainigo, tad wajag ſazit noteikti un beſ ſahdeem aplinkus zeſeem, proti: pee tagadeja kara ir weenlihdſ wainigas wiſu karojoſchs walſtu waldibas. Kara zehlaji ir kapitaliſti, bankeeri, muſſchneeki ar karateem, keiſareem, miniſtreem un diplomateem, ka pirmejo aiſſtahweeem un draugeem.

Wiſi wini—weena neſahkrama laupitaju banda. Newis par tautu wini ruhpejas, bet par ſawam intereſem. Newis tautai karſch ir wajadſigs, bet gan winau kabatai. Neweens zits ka wini ir ſakleeguſchi ſcho aſinaino leetuweni ar ſawu „ahrleetu politiku“. Bet tu tauta—ej un mirſti noſt! . . . „Glahb tehwiju“, kuru wini paſchi ir nodewuſchi, nelaini mahjas ſaukdami. Mirſti noſt „par ſlawu tehwijai“, aiſmirſti wiſas netaiſmbas, pahreſtibas un paſemoſchannu. Met no galwas ahra domas, ka wehl pirms paſcha kara tu ſaprati itin labi, ka uſ poſtu wed waldibas politika. Nedrihkti wairs kawetees pee atminam, ka wehl wakar tu biji lihds pedejam ſaſchutis, ja ofizeeris ſita

plauku saldatam, ka tu lahdedams nolahdeji tautas
 besteesibu stahwokli wišā plašchā semē . . . , Tagad
 ir karšch, tagad wišeem walšts pilšoncem jaeet
 „rokū rokā“! Nost ar senām atminām par pahresti-
 bam un šlogeem, par darba pirzeja negehlibam
 un eedšihwošchanas fabri! Tapehž jau tagad
 karšch! Wakar tu wehl buhtu ironiski
 pašmaidijis, ja tew buhtu lahds teizis, ka fabri-
 lants—ekšpluatators ejot taws „brahlis“, bet
 wahžu strahdneeks turpretim ejot taws „šaunafais“,
 cenaidneeks, lai gan wišch tew lihdišis liktena pa-
 behrns. Wakar tu wehl buhtu treezis pee welna
 tahdu „padoma deweju“, kam buhtu eeshahwees
 prahtā mahžit, ka tew jaatdod šawa dšihwiba par
 mušchneeku, fabrikantu un bagatneeku mala in-
 terešem. Bet šchodeen ir karšch un tu dur, kauj,
 tropko, šit nost „cenaidneeku“,— proti tahdu pat
 liktena pabehrnu-strahdneeku, bešsemneeku—lahds
 tu pats eš. Tu atdod šawu dšihwibu un atnem
 dšihwibu jaweem beedreem no otras semes, lai
 nahktu tš labums juššu šopešam cenaidneekam—
 bagatneekam. To tā grib pašaulos šaktina ihštee
 uššahzeji; to tā grib kapitalištisko, šchirū waldibas,
 šchis kapitala šalpones un draudšenes!

Tehwija breesmās.

Bet ko lai dara? Nekar tatišchū nefarot, kad
 dšimtenei bruhl wišū, kad tehwiija ir breesmās?

Lai pahdomā wišā nošetnibā un pašala tad
 pehž širšapsinas wišū tee, kas bij gatawi mirt
 „par tehwiiju“: kas tā strahdneeku, wišas neman-
 tišas šchiras tehwiija tahda ir? Waj wiša maš
 kur ir? Ja tahda tehwiija teesham buhtu, waj tad
 pluhstu ilgadus ižekotaji rindam ween no wišām
 semēm uš šwešchām malām,—ižekotaji beš lihdiš-
 teem un beš darba, atštahjušchi šawas dšimtās
 ligdas tai tizibā un zeribā, ka „šwešchā mala“
 buhs warbuht tatišchū peelaidigaka pamachte,
 nekā našchū mahte—dšimtene? Wai tad kuhū

ari pee muuns Kreewijà finteem tuhftoicheem is-
badojuichos, ispostitu, nabadjigu „fistu semju“ mel-
letaju?

Tehwija ir generakeem, muischneekem, tirgo-
tajeem, fabrikanteem,—wiſeem teem, kam kabatà ir
pahpilus naudas maks Wineem „tehwija“ dod
teeſibas un privilegijas, par wineem ruhpejas
walſts wara.

Bet ka klahjās „dſiintenē“ ſtrahdneekam, wiſ
weenalga waj winſch kreewu, wahzu jeb frantichu
ſtrahdneekē? Deenu muſſchu winam jazihnās uf
dſihwibu un nahwi par deeniſſchu maiſi pret
nabadjibu un beſteeſibu ſtahwokli. Deenu muſ-
ſchu to „dſiintenē“ mahz ſaimneeka, muischneeka,
mahjſaimneeka ſpaidi, daſchadas kſiſmas, ſlimibas,
pahreſtibas un breſchi ween—zeetums! . . . Lufk,
ar fo atmakjā tagadejā tehwiya ſaweem dehleem,
wiſeem teem, kaſ ar ſawam ro'am rada winas
bagatibas, wiſeem teem, kaſ ar ſawu dſihwibu
ſagahdà winai kara ſlawu . . .

Dſiintene darba tautai, nemantigai
ſchirai naw wiſ miſka mahte, bet kauna pamahte.
Un tomehr, teiks daſchs labs: lai ari dſiintene ne-
lutina ſawus uſtizamos dehlus, kaſ ar ſaweem
waiga ſweedreem ſlazina winas laufus, mehſ
tomehr miſlam ſawu ſemil! Mehſ aiſſtahwam ſawu
tautu no ſweſchineeku uſbrukneem, mehſ ſarga-
jam ſawu tehwu tizibu no eenaidneekem—zittau-
tibneekem! . . .

Bet waj tad tagadejais karſch—wiſu leelo
Siropas walſtu karſch—teek weſts ſtarp daſchadu
tizibu peekritejeem, waj ſtarp daſchadam tautam
un tautibam? Paraudſijimeem tik makenit. Kaſ
ſawā ſtarpà karo: waj pariſtizigee ar katokeem?
Waj katoki ar luteraneem? Waj kriſtigee
ar muchamedaneem? Nebuht ne. Schai karā
wiſs eet juſu juſam. Pareiſtizigais kreewſ
ſchauj uf pareiſtizigo bulgari un auſtreeti;

katohtizigais franzusiis fit nost katohtizigo wahzeeti. Muchamedaneetis palihdi kristigujam nemt uf granda muchamedaneeti, ebrejs bendè nost ebreju, polis—poli . . .

Dee naw daschadu tizibu peekriteji, kas karo jawā starpā; tās naw daschadas tautas ar jawam ihpasham parashām, walodu uni teesibam, kas eet weena pret oturu karā. Karu wed jawā starpā walstis, leelas kapitalistiskās walstis. Ja apskatam tūru leelwalsti apslatidami, redsam, ka wišas winas ir eeslehgušchas fewl dasch daschadas tautas, ka wišas winas ir eerahwušchas ne weenu jemes gabalu ween no saweem kaimineem. Zik Kreewijā ween naw daschadu tautu! . . .

Das pats Deews Austrija. Naw paliknī pakat ari Wahzija: wina ir Polijai atrahwuši weselu gabalu, daneem—Holsteinu. Franzijai—Elsaju. Un „juhras waldneeze”—Anglija? Ko wišu tik wina naw pawilkuši sem sawa keisara krona: gan indusis, gan afrikaneesjus, gan australeesjus, gan šalu eemihneekus.

Apweel leelwalstis few robešju apfahrt, eeslehdi šchai rinkī wišdaschadafās ziltis un tautibas, un pasludina: redsat, juhšu tehwijs! Meera laikā turat godā un zeenā muhju likumus, bet, ja šahkas karich: juhšu peenahkums mirt par šcho, juuns usšpeesto tehwijs! . . .

Naw škaita tām tautam un nazijam, kuras apšpeesch karotajas „leelwalstis”. Kreewija tura zeeti Ukrainu, Somiju, Kaukasu, tagad wehl pee-weeno klahrt Armeniju. Wahzija apšpeesch pokus, danus u. z. Anglija un Franzija apšpeesch milionus un atkal milionus sawās kolonijas. Reweena leelwalsts pat nedomā karot par tautu brihwibu, par mahtes walodas brihwibu un teesibam, par strahdneeti šchiras

stahwočka ušlabošchanu. Taisi otradi, karu wed par leelo walstu teešibu apipeest jaunās un atkal jaunās iweščas tautas, laupit jaunās un atkal jaunās kolonijas. Karu wed laupitaji ap šawu medijumu.

Noteef kaut kas ščaušmigs: uš leelwalstu pa-wehli tautas brahli ar kopeju walodu un tizibu—kauj nošt weens otru, koproto weens otru, ismihda laufus weens otram. Kreewijas ukraineešču sem-neeks zensčas eewainot wahrigakā weetā Austrijas ukraineešču semneeku. Kreewijas polu strahdneeks greešč loščmeteju pret Wahzijas polu strahdneeku. Tšhetrdesmit peezus gadus atpakal ešajeēšči gahja nahwē, slawu teišdami „šlaisťajai Frazijai“. Batlaban wini eet sem Wahzijas ehrgla aišstahwet „šawu tehwiju“. Un ja ušwara buhtu „šabeedroto“ puše, kas war šinat, waj ešajeēšchem wehl neiš-nahktu turpwakā karā mirt atkal par „frantšču šlaisťo tehwiju“.

Un lai eedomajam ween wišus tos ušrilanee-šču un indianeešču šaldatus, turus Anglija un Frazija atšsinuši no šawam kolonijam,— par šahdu „tehwiju“ lai wini eet nahwē? Wini tehwijs ir aiš trejdewineem šalneem no Eiropas. Beš tam, kas tad no wim „tehwijs“ wais palizis patri pehž tam, kad tur ir eelaušusšees eiropeešči, pehž tam, kad leelwalstis ar uguui un šobenu ir winu eelarojušči šew? Šlaw wineem wais „tehwijs“, bet mirt jamiest apšpeedejas nazijas burichuasišai par slawu.

Šan tehwijs šam nazijam, turam ir šliu-ščas šawu šepu šapitalistiškas walstis; tomehr, naw tehwijs arī pašchem kreewu šemes dehleem, tapat pašchem wahzu, angļu šemes dehleem, ja wini peeder pee darba tautas. Šahda tur war buht runa par tehwiju, ja miljoni un atkal miljoni algoťu strahdneeku ir peespeesti strahdat našti un deenu

nedaudju kapitalistu labâ? Kas ta par tehwijsu, ja strahdneekem tur ir weenigi waschas, ko winšch war pasaudet? Kas ta par „tehwijsu“, ja tajâ šaujina kungu un bagatneeku pahrsin wišas dšimtenes darišchanas, isdod likumus, ušrauga walšts šaimneezibu un rihšojas ar walšts kaši pehz šawas patišchanas.

Waj nebuhtu bijis pareisaki eekarot šawu šemi, šawu dšimteni preekšch šewis, preekšch tautas, pirmš eet aištahwet tehwijsu un eet par winu nahwê? Kamehr tagad taiša ušbrukumu a hrejam eenaidneekam—wahzeetim, waj nebuhtu bijis pareisaki pirmam šahrtam padarit nekaitigus šawu pašchu šemê eekšchejos eenaidneekus, proti, wišus tos Kreewijas tautas apipeedėjus un možitajus, kuri ar šawu šaitigo un patmihligo politiku ir eedšinušchi tautas ašinainâ šaktinâ? Waj nebuhtu pareisaki darijuši ari wahzu tauta, ja wina wišpirmš buhtu mehginajuši tikt galâ ar šawu kšisarū, ar šaweem kapitališteem un mišchneekem?

Kamehr franzušchi tagad greešch šawus leelgabalus uš wahzu štrahdneekem, waj nebuhtu bijis pareisaki—aišwabinat pirmam šahrtam pašchu Franziju no winaš eekšchejem eenaidneekem?

Kapitaliști šaturina naidu weenas šemes štrahdneekos pret otras šemes štrahdneekem, lai ta waretu labak noštšprinat šawu waru pahr wišu šemju štrahdneekem. Kapitaliști fero av laupijumu, bet tai pašchâ laikâ škalda ari štrahdeeku špektus, lai tahdâ žekâ tas nowahjinatu. Šapehz melšch šaltus welus wiši tee, kas štahšta, ka tagadejais karšch teekot wešts brihwibas un tehwijas labâ. Brihwibu un tautu teešibas, un štrahdneeku leetu war glahbt šchaj karâ tikai wišu šemju štrahdneeku apweenošchanas un žihna par šoziališmu.

Ja muhs uswarés—buhs wehl sliktak.

„Tomehr, faka weens otrs, waj nebuhs wehl sliktaki, ja muhs uswarés? Atnahks Wikums us Petrogradu un ussehedinás muums atkal zaru us kaku.“—Tà war runat tee, kas negrib šaprašt fara zehlonus un mehrkus; kas tiz nopirktam awisem, kuras tihšchu praht' šamudschina jautajumu, lai waretu eestahštit tautai, ka karsch teef wešts „brihwàs“ Kreewijas, jaunàs Kreewijas labà! . . .

Waj tad nu wahzu kapitalisti ar šawu lihdsbeedri un deenderi Wikumu ir tapehž usšahšuschi karu, lai isnihžinatu Kreewijas brihwibas? Wini ir pawisam šo zitu gribejušch, proti, ar wahzu un zitu tautu ašiniim išchširt, žif lečla daka no laupijuma peenahšas katram, t. i. kreewu, angļu, frantschu u. ž. kapitalisteam. Karsch—wina zehloni un mehrki naw tatschu no tam pahremainijušchees, ka Kreewija ir nogahšufi šawu zaru—patwaldneeku.

Kreewija, tapat ka žitàs šarotaju walštis dšihwo wehl jo projam kapitalisti, ihrašchneeki, muišchneeki, darba pirzeži, ta tad, taišni tee, kuri peknaš un eeraušchanas labà, weł karu ilgumà.

Šifko eet runa par eeraušchamu, wišu šemju, wišu tautu un tautibu kapitalisti šaprotàs un paleef weens-otram lihdsigi, ka daschdeen weena tehwa dehli. Un štrahdneeki meera laikos to šin

un šaprot it labi. Wini šin wehl wairaf, proti, ka strahdneeku interešchu, strahdneeku leetas „eenaidneeks“ naw wis šweščas, kaiminu semes strahdneeki, bet gan pašchu-mahjas un ahrsemju kapitalisti—ušne hmeji. Kapelz tad nu šchai brihdi, kad waldiba ved karu, strahdneekam jaaismirit wištas, ko winšch dühwé mahziješ. Kapelz lai winšch tiz uš wahrda, ka pašchu mahjas ruhpnueka, tirgotaja, fabrikauta mafa interešes ir winam šahdanas augštak un tuwak pee firds, neka wina un apšpeesto, nomahkto wahzu, auštreešchu un zitu proletareešchu šopeja leeta?

Un galu galâ, ja jau jabaidas, ka kaiminu walšts war mums uššpeest žaru, tad tatšchu jabaidas ne tikai no Wahzijas, bet ari no Anglijas: Anglijas karalis Georgs un Nikolajs Romanows ir tatšchu mahju-brahku behni! . . . Georgam ir wehl šlittak ap duhšchu, neka Wikumam, ka wina brahlemu tura žetil . . .

Pret šchahdeem beedreem ir tikai weens lihdselis: zeešchaki jaapweenojas, jaorganisejas strahdneeku uu šihsemneeku (bešsemneeku) demokratijai wiša Kreewija, zeešchi jafaištās Kreewijas strahdneekem ar ziteem liktena beedreem—wišu zitu walštu algoteem strahdneekem. Tapat ka Kreewijas strahdneeks, ari Wahzijas, Anglijas, Italijas apšiniģee proletareešchi neeredš ne azu galâ šawus karakus un keišarus, tautas ašins šuhzejus! . . . Šchai žihnâ ar „Deewa šwaiditeem“ muhju uštizamakee un labakee beedri, ir wišu šemju proletareešchi, newis Kreewijas liberalee bagatneeki.

„Wahzeetis ir neswehrs“

„Un tomehr“ daudjus mahzwehl ſchaubas, „wahzeetis ir muhju eenaidneeks. Peeredſeju kara pats ſawam azim, ſahdus ſwehra darbus tas ſtrahda!“

War jau buht, ka runatajam ir taiſniba. Bet lai runatajs atminas labi: waj freewi kara nedara tahdus pat ſwehra darbus? Waj wini neſkalda behrneem galwas kauſus? Waj wini neiſwaro ſeewetes, waj wini nededſina zeematus? Waj wini nelauņa un nemoņa ebrejus, bej ſahdas mainas, weenigi uſ muuſchneeteka—oſizeera pawehli? Kara, ugunis zilweks paleef it ka bej prahta. Paleef par neſwehru! Un tad wiſi ir weenlihdſigi: ka freewi, ta wahzeefchi, ta franzuſchi. Wiſi ir weelihdi wainigi un wiſi weenlihdſi bej mainas. „Bej wainas“ wini ir tadeht, ka ſchi aſinaina ſlaktina jahzeji naw wini, bet waldibas, furas wini uſſahkufchas bej tautas—ſtrahdneeku un ſemneeku—gribas; bej wainas wini ir tadeht, ka weenu otru reiſi wini jau buhtu ar paſchehlojuſchi eenaidneeku, ja tas netittu uſſtatits par nodewibu! Un noteef ta: ſtahw weens pret otru diwi „eenaidneeki“, diwi ſtrahdneeki: weens freews, otrs wahzeetis; naw wini weens otram neſo ſaunu padarijuſchi: pirmo reiſ wini tagad weens otru jaſtop,—bet preekſchneeka pawehle jaſlauſa: jaſit zilweks noſt, jaſidſehſch wina kruhtis Deewa likta uguns! . . . Kadara tas, kaut ari ſinatu, ka eenaidneekam paleef mahja ſeewa, maſi behrnini un weza mahmulina, kas par ſawu dehtu tam paſcham Deewam luhdſas augu deenu un naſti weenas aſaras.

Meera laikos par weena zilweka noſiſcham weef zeetuma un ſuhra uſ katorgu. Bet kara laika: jo wairaf galwu eſi nozirtis, jo labaf; jo leelaka tew balwa, jo wairaf tew Zura kruſtu . . .

Un basnizlungi ka no weenas pušes, ta ne otras pušes ļaujās ļautām, švehti šcho šleplawibu. Ra weeni, ta otri luhdsas weenam un tam pašam Deemam: „Kungs, Wišwarenais! Gaħdā nu, la mušju kara špehs uswaretu, bet eenaidneeks le buhtu šakants!”

Mehds šazit: wahzeetis ir eenaidneeks, wahzeetis ir neswehrs” . . . Tee, kas to runā, lai atzeras: waj meera laikos bij eemešs runāt, ka wahzu strahdneeki ir tahdi neswehri? Bij wini tahdi pat zilweli ka wišji ziti. Weens warbuht labaks, otrs šliffaks. Bet ka wahzu strahdneeks buhtu laupijis meerigus eedšihwotajus, ka winšch buhtu ismihdijis laukus išwarojis seeweetes, daušijis behrnus, dedsinajis zeematus un pilšehtas, šwaidijis humbas, gremdejis dibenā pašascheeru twaikonus,—ne, tas nebij dširdets. Gluščhi otradi,—mehs fuhtijam pat šawus behrnus uš Wahziju mahzitees; aħsti, šinatru wiħri dabuja pat no krona nauđu, ko brauķi uš tureeni šmeltees gudribas. Tur šinatne bij augštā attihštita, neta pee muuns; tur isglihtiba un gaišchs prahts bij leelakā zeenā. Tur ari dšihwe bij labā eefahrtota. Kreewijas eedšihwotajeem bij Wahzijā daudš ko mahzitees. No Kreewijas iſgadudaudš strahdneeku aišgahja darbos uš Wahziju. Wini redseja, ka Wahzijā darba alga ir augštāka, ko tauta tur ir turigāka, isglihtotāka; ka tur isdod awiſes un dibina beedribas ne tikai kapitaliſti, bet ari strahdneeki un bešsemneeki.

Bet tagad—kas tad tas? „Wahzeetis—neswehrs, wahzeetis—mešchonis!”—to ween til dšindi. Weens kas teesā: lara laikā wišji karotaji peenciwehra tikumus, paleef pat wehl šamaki pošwehream, lai wini buhtu šahdas tautiba buhdami! . . . Waj winšch wahzeetis, waj anglis waj freews—tas nekriht šwarā. Wišiem tikai weenas domas prahtā: apšist, išniħzināt wairat š a i m i ſ u š a u ſ c h u, „e e n a i d n e e k s u”.

Kara laikâ ne Deewa, ne zilweku likumi neteef wairs tureti godâ. Kara laikâ wiſi karotaji dara tahduſ darbuſ, par fureem meera laikâ teſ kriſtu ſodâ. Kara laikâ neteef taupita ſweſcha manta un neteef ſaudſetas zilweku dſihwibas; kâ paſchu, ta ſweſchineeku kara ſpehſſ kauj, nihda ſahjâm, dedſina, gaſiſch kopâ wiſu, kam tiſ teef klahſt . . . Deg zeemati, ſkraidâ iſtruhkuſcheeſ lopi. Uſ zekâ putekkoſ iſlariſch garu behgtu behrni, ſee-weetes, ſirmgalwi . . .

Kaw kara laikâ ne likumu, ne teeſibu, ne taiſnibas! . . .

Bet uſ ſchahdam ſwehribam, un negantibam walidiba dſen tautu dſihjichuſ it wiſâſ ſemeſ.

Waj taſ ir pareiſi darits? Waj tam tâ wajaſ buht? Waj zitadi newar buht?

Lai iſkatreſ, kam pagadaſ ſcho grahmatinu iſlariſt, par to pahrdomâ. Lai pahrdomâ un ſpreeſch pehſ taiſnibas.

Kara zehloni.

Veeta ſkaidra: karſch ir nejehdſiba; kaſ gan karu eeſ aiſſtahwet! Un tomehr, ka gan lai nekaro, ja karſch ir jau ſahzees, ja karſch ir jau mahjâſ?

Luhſ, taiſni te wajaſ atraſt atbildi: kapehſ karſch ir ſahzees? Kaſ pee wina wainigſ? Kahdi winam zehloni?

Karam war buht daſchadi zehloni; bij laiſi, kad ſahwaſ par ſemi, par ſawaſ ſemeſ brihwibu. Tomehr tagadejam karam ir pawifaſu ziti zehloni: ſcho karu ir iſſauziſ kapitaliſmuſ. Par kapitaliſtiſku eeſahrtu ſauz tahdu eeſahrtu, kura ſabrikâſ,

šeme, mašinas, ir nedaudzu zilveņu rokās, bet ziteent laudim ir tikai vienu muskulainas rokas, vienu darba spēks, kuru viņi nes pārdoot darba pīrzejam—kapitalistam, fabrikantam, mišņneekam.

Šo tahtlaik attihstas kapitaliisms wišas šemēs, jo kapitalam šahk palikt par šchauru šawā šemē. Šai eeguhtu leelaku pešnu, augstakas prozentes, wajag isplehštees, augt tīrgum, wajag rāstees jaunām šemem, kolonijam, kurās kapitaliisti waretu eeguldit šawus uskrahtos kapitalus un no kureenes fabrikanti waretu eeguht neapštrah-datos materialus, pretšchu iigatawošchanai, peem. metalus, israkumus, kokwilnu u. t. t.

Šeelas kapitalistiškās walstis, wišas tagadejās šara wedejas ir weenlihdšigā mehrā išlahpušchas pehž pašaules pretšchu tīrga, pehž kolonijām . . . Un wišas par to ween tik domā: kā eeguht zitu walstu kolonijas un tīrgus? Waj ar diplomatišku šchmauš-šchanu, waj ar nešpehžigo un atkarigo walstu kapitalistu un waldbu uspirkšchanu jeb ari ar eerotšcheem rokā.

Dšihdamās pehž kolonijam, dšihdamās eeguht pahšwaru pašaules tīrgū, modernās leelwalstis drihš ween šanahk strihdū. Škattrā grib eeguht monopolu (t. i. weena pati waldit) pašaules tīrgū, ikkattrā grib eeguht weena pati wišu pešnu . . .

No šabluma walstis mehgina ar diplomatisku šarunu palihdsibu isbeigt strihdu, pee kam weena otru mehgina pahrspeht ar šawu wiltibu un apšchmauffchanu. Diplomati ari meera laifos nekad nemet meeru šarunām. Bet par winām tautai nekās neteef šazits. Kapitalištiskās walstis zek strihdu newis tautas, bet kapitalistu labā. Neweens zits, ka ween šchee kapitaliști—leelihpašchneeki djen walstis uš kolonialās jeb „imperialištiskās“ politikas nedrošcho zeku. Wini ir tee, kas met šaulinus par šaru un meeru. Ko tur tautai bahštees eefšchā? Bai wina ir til gatawa eet nahwē, kad šauks to šarā! . . .

Ja diplomateem neišdodas weenam otru apwest ap štuhri—šaršch tuhlin draud iželtees. Diplomateem aiš muguras leelgabalu nekad naw eruhkums,—tapehž ari naw nekad ihšta meera walstu šarpā, bet tikai „apbrunotē meers“, t. i. tahds meers, kad tomehr wišas walstis pa šallu, pa galwu gatawojas uš šaru.

Par diplomatu šarunām darba tauta nedabū dširdet ne pušchplehštu wahrdu. Šchis šarunas noteef „šlepeni“. Tomehr kapitaliști, bankeeri, muišchneeki, wiši tee, šuru labā „eekarošchanas politika“ teef peekopta, šin weenadi, ka wedas diplomateem ar šarunām, Un tikko wini nomanis, ka pašchu mahjas diplomati naw deefgan išweizigi aištahwejušchi winu maka interešes, brehka tuhlin ir leelu leelā: „Glahbjat! Tehwija ir breesmās! Mištee štrahdneeki, aišmirstat nu wišas pahrestibas, aišmirstat wišu bijušcho! Glahbjat muhšu šopejo dšinteni . . . Šjat krišt par muhšu tehwižu“.

Un waldibai keras pee firde schi kapitalistu
brehka; newar tatschu wina to neussklaufft: waldiba
pati fastahw no kapitalisteem un muischneefteem,
waldiba wineem kalpo, waldiba apfarga wina
peknu na laupijumu . . . Waldiba, kapitalisteem
par patifschanu, sahft „aistift“ faiminu; diplomatu
farunas paleef aishween asakas—Statees ween—
farsch jau mahjas!

Domehr tautai tatschu newar teift pateesibu
newar tatschu teift, fa mehse laujamees tadeht fa
muhfu fabrikanti un usnehmeji, muhfu bankeeri
un turgotaji eelahrojuidhi leelafu peknu; fa mehse
laujamees par to, lai iskarotu muhfu kapitalisteem
teesibas laupit to un to koloniju, to un to senti
Das neder! Waj mi tautä ees par tahdam leetam
list dshiwibu us spehles. De mi zits nefas neakleef
fa kleeht: tehwijsa breejmäs! . . . Jeb eestahstii
teufas, fa ejam, luhf, atshwabinat faiminu tautu
no zara jeb teijara floga . . .

Kapitalisti, muischneefi, bankeeri sehich sawos
kabinetos, bahsch labatäs trihsahrtigu peknu no
lara pastellejumeem un gaida us lara isnahfumu
Bet tauta taro, tauta beidias nost, tauta upure
jawu dshiwibu? Kadeht? Bai muischneefi, fabrikanti,
usnehmeji waretu dshiwot weeglafi, ischlehrgigati,
greinati.

Tauta ir pakahwiga! . . . Saprot mas lo
Nesin wehl peeteekofchi, las winai labs, las slihts.
Bet kapitalisti un waldibas deenderi no schis tau-
tas pakahwibas un nesinas issit sew zenu.

Da tad lara zehlonis: n a z i o n a l o k a p i t a l u
konkurenze pasaules turgu. Kreemu kapitali,
konkure ar wahzu kapitalu pascha Kreewija,

zihnās ari ar austreeſchu kapitalu Balkanos; angļu, frantīchu kapitali zihnās ar wahžu kapitalu Afrīkā, Aſijā, maſo walſtu tirgoš. Kapitali ſadurās, zihnās, rzehkīna weens otru iſſpeest ahra. Zkweens gribetu weens pats waldit un dabūt ſew monopola teeſibas—wilkt diwas ahdas: ka no ſtrahdneeka, pee pretīchu iſgatawoſchanas, ta no pirzeja, pee pretīchu pahrdošchanas.

Jo tahlat tizis kapitaliſms, jo wairak walſtu peedalas ſchai zihnā, jo ſihwaka ſchi zihna ir. Un toteſu karīch ne iſbehgama ſ.

Kaw ko meerinat ſewi, ka tagadejais karīch ir pehdejais karīch. Kamehr dſihwos kapitaliſti—iſpaſchneeki, kuru rofās buhs walſts wara, tikmehr buhs ari kari. Ka tagadejā, ta ari ſcho zitu karu mehrkis ir weens: nodroſhinat labaku peknu „paſchu mahjas“ ſabrikanteem un tirgotajeem. Waj ſchis mehrkis ir wehrts iſleetās aſins? Waj pareiji dara ſtrahdneeki, ſchahda mehrka deht, nahwedami beedrus—otras ſemes ſtrahdneekus, iſpoſtidami piſſehtas, dedſinadami ſemneeku kluſos zeematus? . . . Waj tad teeſcham pa kara laiku ſtrahdneeki ir tik ſtipri „eemihkojuſchi“ ſawus ekſploatorus, eerahwejus, ka winu peknaš un intreſchu labā ir gatawi labprahīgi ſeedot ſawu dſihwibu?!

Ko darit?

Ja eſam iſpratuſchi kara iſhtos zehlonis, wina mehrkus,—rodās otrs jautajums: ko tagad darit? Ka iſbeigt ſcho aſinaino ſlaktinu? Ka paſargat

tautu nahkotnē no kapitalistu jaunām sadursimem un strīdēem, no jaunieem karēem?

Pirms wehl meklejam atbildi uz šo jautājumu, mums vajag sīkt skaidribā ar šekošo: kamēhr pastahw kapitalisms, kamēhr pastahw priwatihpachims uz semes, jabrikām u. t. t., kamēhr pilsoni ir sadaliti mantigos un nemantigos, kamēhr pilsoni ir sadaliti kapitalistos kuri wišu walsts waru ir jarehmuichi jawās rofās—un apšpeistos algos strahdneekos; kamēhr kapitalisti jawās pekās labā konfurē weens ar otru pasaulēs tirgu,—tikmēhr bes karēem newar buht.

Šari isbeigšees tikai tad, kad buhs šalausta kapitalistu wara, kad ihpachneekēem—eksploatatoreem wairs nebuhs eespehjamš kaitet tautai, dšiht wišus uz ašwainu kauju. Šee šara ir wainiga kapitališkās šabedribas netaišnigā, nepareišā eefahrta. Šai isnihdetu šarus, wajag pahrweidoi wišu šabedribu. Šai isnihdetu šarus, wajag atnemt kapitališteem wišas wišu šabrikas, wišas wišu ruhpnēezibas eetaišes. Wajag atnemt šemi muišchneekēem, šalnaktuwes un šchachtas priwatihpachneekēem, šankas—kapitališteem, un wišas šchis bagatibas pahrweršt par wišas šantas ihpachumu.

Šai isnihdetu šarus, tautai, strahdneeku šchirai wajag iskarot jaunu šaišnigaku šozialistišku eefahrtu.

Kad šauta pati waldis par wišām šantas bagatibām un pati pahršinās walsts šaimnēezibu, walsts šaši, kad šauta pati ruhpešees par wišu pilšonu

wajadšibu apmeerinašchanu un dšimtenes uš'arf-
šchanu, zentisees pehz tautu šawštarpejo šakaru
tuwinašchanas,— tad nebuhs wairs karu. Tad
kaiminu tautas nebruks weena otrai wiršū, tad
nebuhs wairs ko peekoft,, eekaroschonas politifu":
brihwu darba šauschu meerigas walštis weenadi
špehs šaprastees šawà šarpà! Tad tatišchu nebuhs
wairs galweno kara zehlaju, nebuhs wairs šchi
šapitalistu banda, kas bendè miljonus un atkal
miljonus, lai tur pehz kara waretu peebahšt šawas
šabatas jo pilnas! . . . Šekarot tahdu šahrtibu,—
tas štrahdneeku galwešlais ušdewums.

Tomehr, paleef wehl jautajums, ša išpildit
mums otru tuwako neatleefamo ušdewumu: ša
išbeigt tagadejo brahšu karu? kas tur buhtu darams?
Ša tur buhtu lihššams?

Atbilde mums ir rošà. Un kas it šewišchi
šriht šwarà: šchi atbilde ir weena un ta
pati preekšch wišū šemju štrahdneekem.
Šchi atbilde ir šekošcha: šaut ari waldibas mušna-
tu brahli pret brahli, weenas šemes štrahdneeku
pret otras šemes štrahdneeku,— ša šreewu, ša
wahzu, ša angšu ša auštreeschu štrahdneeku intre-
šes ir šopejas; wišū šemju štrahdneekem
ir weens šopejs eenaidneeks; šchis eenaidneeks ir
šapitališms.

Lai panahštu meeru, wajag širmàm šahrtàm
šauft pee atbildibas šara zehlajus. Šet kas
gan žits, ša waldneeki ar winu diplomateem,
ministreew un žiteem šapitala deendereem ir šchi
aššainà neprahša zehlaji?

Šchurp winus uš teefu!

Lai dod atbildi nekam nederigà waldiba,
šagatneeku aištahwi, šara wilžinataži un turpi-
nataži!

Walsts warai jabuht paschas tautas rokâ?

Kas grib meeru, kam ir atreebees ņchis brahtu karņch, tas lai ņtahjâs iindâs ne pret ahrejo, bet pret eekņchejo tautas eenaidneeku. Tas lai ņpreeņch tâ: kamehr es atdodu dņihwibu par bagatneeku, Gutņchfowu, Puriņchfewitņhu, Goldmanu klies mafa intrejem, es labak atdoņchu ņawu dņihwibu par ņawas tautas brihwibu, par ņtrahdneeku leetu, par ņtrahdneeku ņchņiras uswaru!

ņa tâ ņpreedis ņtreewijas, Wahzijas un zitu tautu ņtrahdneeki, tur gan tad radiņees tahda wara, kas uņdroņchinatos turpinat ņcho aņinsisleeņchanu; tad meers cestahņees pats no ņewis.

Lai tik kara laukos ņaldats un darbniza ņtrahdneeks nahk pee atņinas: tas naw man eenaidneeks, kas, tapat ņa es, maljâs ir beņ ņahdam teņņbâm, kas, tapat ņa es, teek no kapitala ņaidits un wiņu dņihwi pawada nerimņtoņchâ zihnâ pehņ maies fumofa.

Manņ eenaidneeks—muhju paņchu mahjâs. Un ņchis eenaidneeks ir wiņu ņemju ņtrahdneekseem weens un tas pats. ņchis eenaidneeks ir kapitaliņms. ņchis eenaidneeks ir—ņtrahdneeku ņchņiras beņteņņibu ņtahwollis. Beedri=ņtrahdneeki, eenaidneeku armijas karewi. Es tagad ņaprotu: tu man neņi nekahds pret.neeks! Dod rofu, beedri! Mehņ abi ar tewi fritâm par upuri ņrahpņchanai un warmahzibai! Muhju kopejais eenaidneeks—numis aij muguras.

ņelju: kam katrs ņawâ ņemê, eeņim ar kam pret muhju apņpeedejeem, atpeņtiņim dņimteni no bagatneekseem, kapitaliņteem, ņcheem tautas aņins u zjejeem.

Un tad vara buhs muihu rotās, mehš no-
slehgām meeru pahr uswareto kapitalistu galwam . . .

Zahds zētsch jāeet teem, kas grib zihnitees par
ihstu meeru tautu starpā, par strahdneeku leetas
uswaru, par kapitalistiskās sabeedribas nogahschanu
un wišu semju strahdneeku sozjalistiskās apweenibas
nodibinaschannu.

Wi scho darbu muhs jauz Kreewijas, Wahzi-
jis, Anglijas, Franzijas, Italijas, Bulgarijas
un zitu walstu organisetee strahdneeki-sozjalisti,—
tee sozjalisti, kas stahw un kriht par strahdneeku
leetu, kas naw aismirshuchi strahdneeku augsto
wahzibu: wišu semju strahdneeki sawee-
nojatees!

Steidsjatees sem revoluzionaro strahdneeku
organizaciju farkeneem karogeem!

Pee darba, beedri, pee darba!

Deesgan upuru kapitala labā! Muihu lopejais
cewadneeks—mums aif muguras! Nojt ar kara
zehlaju! Nojt ar kapitalismu! Lai ejam zihnā par
muihu dšimtenes brijwibu, par ihstu meeru!

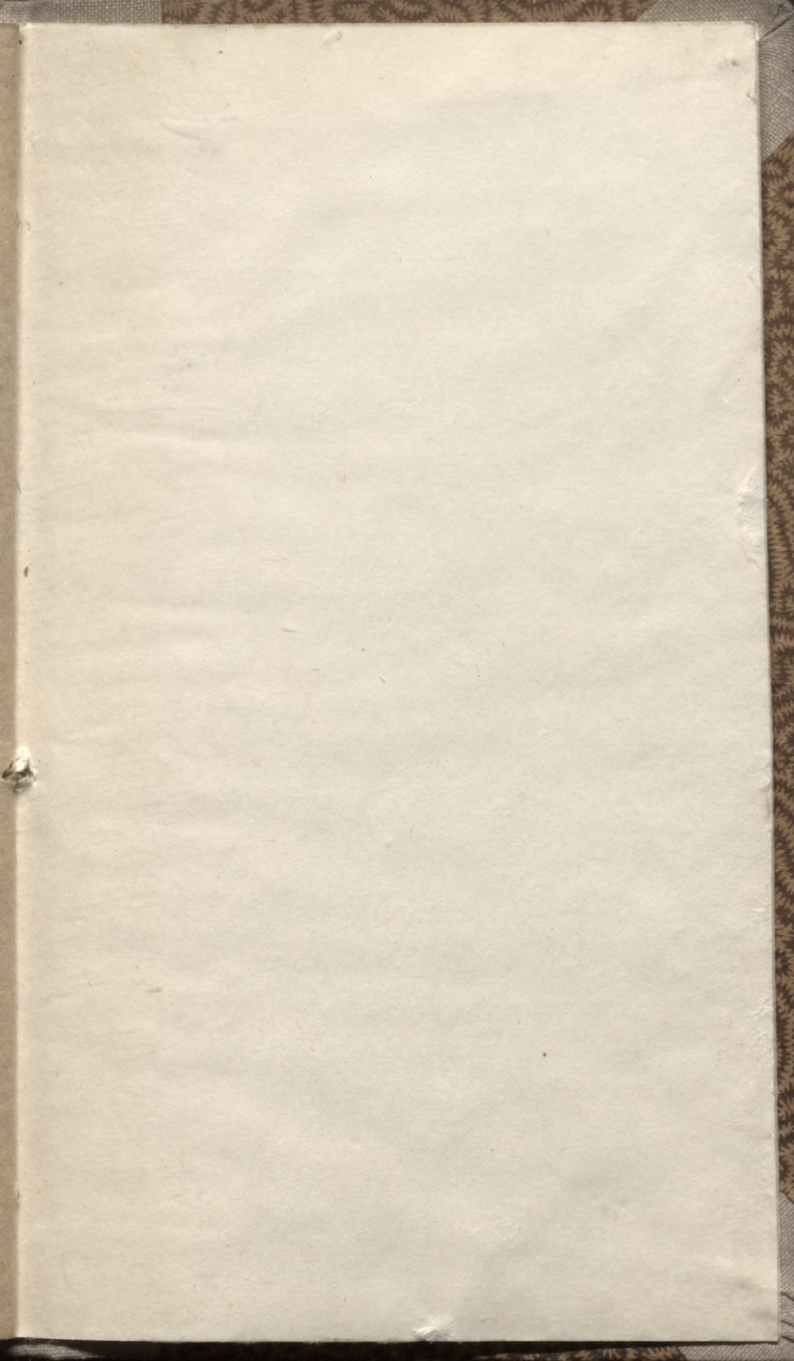
Lai dsihwo tuwejdā fengaiditā
sozialā revoluzija! Lai dsihwo tautu
sozjalistiskās apweenibas uswara!

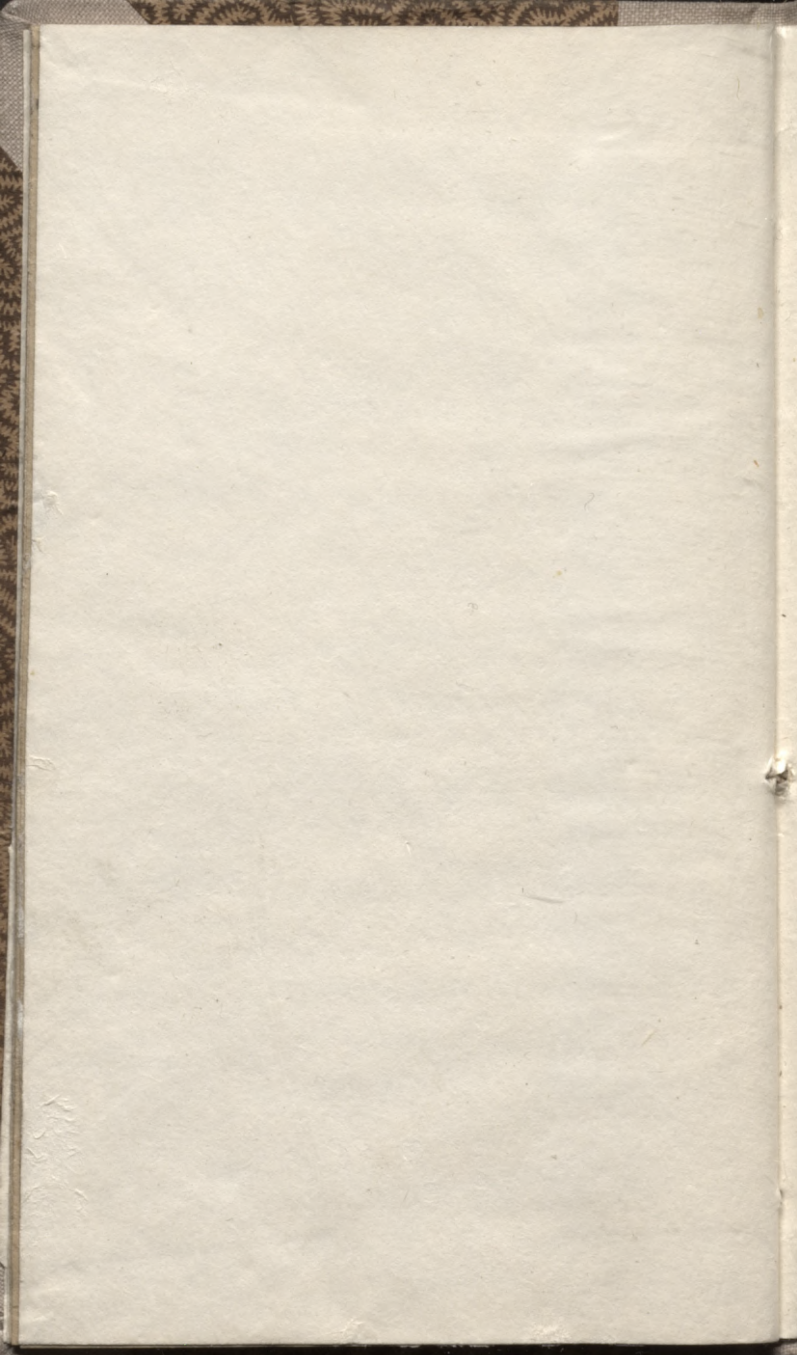

01 02

(20)

20 sup.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309046524